

ES IEKSPOLITIKAS ĢENERĀLDIREKTORĀTS

**POLITIKAS DEPARTAMENTS B: STRUKTURĀLĀ UN KOHĒZIJAS
POLITIKA**

ZIVSAIMNIECĪBA

**ZIEMEĻJŪRAS BRŪNO GARNEĻU
ZVEJNIECĪBA**

ĪSS KOPSAVILKUMS

Šo dokumentu pieprasīja Eiropas Parlamenta Zivsaimniecības komiteja.

AUTORI

A.N.D. International (Dominique Aviat, Cecile Diamantis)
Johann Heinrich von Thünen-Institut (Thomas Neudecker, Jörg Berkenhagen, Milan Müller)

ATBILDĪGAIS ADMINISTRATORS

Jesús Iborra Martín
Struktūrpolicies un kohēzijas politikas departaments
Eiropas Parlamentā
E-pasts: ipoldepb@europarl.europa.eu

REDAKTORA PALĪGS

Virginija Kelmelyte

VALODU VERSIJAS

Oriģināls: EN
Tulkojumi: DE, ES, FR, IT, PT
Kopsavilkums: BG, CS, DA, DE, EL, EN, ES, ET, FI, FR, HU, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, SV.

PAR REDAKTORU

Lai sazinātos ar politikas departamentu vai pieteiktos ikmēneša informatīvā izdevuma saņemšanai, lūdzu, rakstiet uz:
poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Manuskripts pabeigts 2011. gada februārī.
Brisele, © Eiropas Parlaments, 2011.

Šis dokuments ir pieejams tīmekļa vietnē:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

ATRUNA

Tikai autori ir atbildīgi par šajā dokumentā paustajiem uzskatiem, kas var atšķirties no Eiropas Parlamenta oficiālās nostājas.

Dokumentu atļauts pavairot un tulkot nekomerciāliem nolūkiem, ja tiek norādīts avots un izdevējam tiek nosūtīts iepriekšējs paziņojums un izdevuma eksemplārs.

ES IEKSPOLITIKAS ĢENERĀLDIREKTORĀTS

POLITIKAS DEPARTAMENTS B: STRUKTURĀLĀ UN KOHĒZIJAS POLITIKA

ZIVSAIMNIECĪBA

ZIEMEĻJŪRAS BRŪNO GARNEĻU ZVEJNIECĪBA

ĪSS KOPSAVILKUMS

Īss pārskats

Pētījuma mērķis ir sniegt Eiropas Parlamenta Zivsaimniecības komitejai skaidrojumu par Ziemeļjūras brūno garneļu (*Crangon crangon*) zvejniecību un tirgu Nīderlandē, Vācijā un Dānijā.

Pētījums iecerēts kā informatīvs dokuments. Tajā uzmanība pievērsta ražošanas jautājumiem (ražošanas samērīgums no ekonomiskā un sociālā viedokļa, flotes rentabilitāte, ietekme uz vidi), kā arī jautājumiem, kas saistīti tirdzniecību (nozares organizācija, lielāko vairumtirgotāju un pārstrādes uzņēmumu nozīme, cenas un peļņa nozarē), un aprakstīta brūno garneļu tirgus kopīgās organizācijas izmantošana.

ĪSS KOPSAVILKUMS

Vispārīga informācija

Pašlaik brūno garneļu zvejniecības nozare ir pelnījusi īpašu uzmanību vismaz šādu četru iemeslu dēļ:

- nozares ekonomiskā un sociālā ietekme — trijās dalībvalstīs (Nīderlandē, Vācijā, Dānijā), kuras nodrošina 95 % no kopējās Ziemeļjūras brūno garneļu produkcijas, zvejniecības nozarei ir būtiska ekonomiskā un sociālā nozīme (iesaistīti vairāk nekā 500 zvejas kuģu); brūno garneļu zvejniecībai ir senas tradīcijas un vērā ņemama ekonomiskā vērtība valstu zvejniecības nozarē; turklāt tai ir būtiska nozīme attiecībā uz tūrismu un iesaistīto reģionu identitāti;
- debates sociālajā un ekoloģijas jomā — tādas vides aizsardzības organizācijas kā Pasaules Dabas Fonds (*WWF*) un Ziemeļjūras fonds ir iekļāvušas Ziemeļjūras brūnās garneles zivju iepirkumu pamatnostādņu krājumu novērtēšanai zaļajā ailē, ņemot vērā, ka sugas nav apdraudētas un ir relatīvi nejutīgas pret nozveju, tomēr minētās NVO ir noraizējušās par piezveju (īpaši attiecībā uz jaunajām plekstveidīgajām zivīm) un par rāmju traļu nodarīto kaitējumu jūras gruntij;
- KZP un TKO pašreizējās reformas — zivsaimniecības produktu tirgus kopīgā organizācija piedāvā atsevišķus instrumentus (ražotāju organizācijas, starpnozaru organizācijas, intervences mehānismus, orientējošās cenas, tirdzniecības režīmu), no kuriem dažus ir izmantojušas ieinteresētās puses; ir pierādījies, ka daži no šiem instrumentiem izmantoti mazefektīvi vai neefektīvi;
- Nīderlandes Konkurences pārvalde (*NMa*) uzskatīja, ka nolīgumi par Ziemeļjūras garneļu nozvejas kvotām un minimālajām cenām, kā arī nolīgumi par jauna tirgotāja izslēgšanu neattiecas uz TKO regulas darbības jomu un ir pretrunā EK līguma 81. pantam un Konkurences likuma 6. iedaļai. *NMa* noteica sodu ražotāju organizācijām trīs dalībvalstīs un vairumtirgotājiem. Šis gadījums vēl nav pilnībā atrisināts.

Mērķis

Šā pētījuma mērķis ir sniegt Eiropas Parlamenta Zivsaimniecības komitejas locekļiem skaidrojumu par Ziemeļjūras brūno garneļu (*Crangon crangon*) zvejniecību un Ziemeļjūras brūno garneļu tirgu Nīderlandē, Vācijā un Dānijā.

Pētījums iecerēts kā deputātiem paredzēts informatīvs dokuments un ir veidots divās daļās.

Pirmajā daļā sniegts apraksts par zvejniecību, it īpaši par:

- Ziemeļjūras brūno garneļu produkcijas attīstību katrā valstī,
- nozares ekonomisko un sociālo nozīmi katrā valstī,
- flotes (īpaši rāmju traļu flotes) ekonomiskajiem rādītājiem šajā zvejniecības nozarē,
- dziļūdens rāmju traļu ietekmi uz vidi Ziemeļjūrā,

- brūno garneļu zvejniecības pārvaldību.

Otrajā daļā sniegts apraksts par tirgu un brūno garneļu tirgus kopīgās organizācijas izmantošanu, tostarp:

- cenu un intervences pasākumiem,
- ietekmi, ko varētu radīt tarifu nodokļu autonoma atcelšana uz laiku attiecībā uz pārējām garneļu sugām (*Pandalus borealis*),
- ražotāju organizācijām,
- noteikumu piemērošanas paplašināšanu,
- iespējām izveidot starpnozaru organizāciju.

Otrajā daļā aprakstīta arī nozares struktūra un *NMA* uzsāktās procedūras. Tajā sniegta arī informācija par Kuģošanas drošības komitejas (*MSC*) sertifikāta statusu un perspektīvām attiecībā uz Ziemeļjūras brūno garneļu zvejniecību.

Konstatējumi

Trīs minētās dalībvalstis nodrošina 95 % no Eiropas kopējās produkcijas. Nīderlande ir lielākā ražotāja (47 % no ES kopējās produkcijas), tai seko Vācija (38 %) un Dānija (9 %).

Nīderlandei ir visjaudīgākie kuģi, kas turklāt lielākoties tiek izmantoti zvejā nepārtraukti, sasniedzot augstāko vidējo rādītāju krastā izkrautajiem lomiem attiecībā uz vienu kuģi (2010. gadā 105 t). Dānijas flote ir ļoti efektīva, pateicoties modernākajiem kuģiem un iedarbīgām zvejniecības sistēmām. Lielu daļu Vācijas flotes veido mazāki un vecāki kuģi. Flotes modelis ir izteikti sezonāls, un tā ļoti reti tiek izmantota ziemas zvejā.

Brūnās garneles ir piecu pieprasītāko (vērtības ziņā) sugu vidū Holandes un Vācijas flotēs. Holandes un Vācijas rāmju traleri garuma kategorijā no 12 līdz 24 metriem ir gandrīz pilnībā atkarīgi no ienākumiem, ko rada brūno garneļu zvejniecība, turpretī Dānijas rāmju traleri, kas arī galvenokārt paredzēti brūno garneļu zvejai, daļēji dodas plekstveidīgo zivju zvejā, un pastāv iespēja tos piesaistīt tūbišu dzimtas zivju zvejai.

Holandes un Vācijas flote ir izkliedēta gar visu piekrasti, tādējādi nodrošinot gleznainus ostas skatus, kas ir nozīmīgi tūrisma nozarei.

Ar pašreizējo flotes konfigurāciju (500 kuģu) garneļu zvejniecība nevar būt ienesīga, ja garneļu pārdošanas sākumcena ir zemāka par 2,75 EUR/kg (pieņemot, ka gāzeļļas cena ir 0,60 EUR/kg). Samazinot floti līdz 375 kuģiem, bezzaudējumu sliekšnis būtu garneļu cena 2,31 EUR/kg.

Pašreizējo krājumu apjoms ir ļoti liels un neliecina par pārzveju.

Pārvaldības plāni saistībā ar *MSC* sertificēšanas procesu ir izstrādāti trijās dalībvalstīs. Tie vēl nav pabeigti, un tajos vēl būs veicamas dažas izmaiņas.

Vairāk nekā 80 % ES tirgus kontrolē divi holandiešu uzņēmumi „*HEIPLOEG*” un „*KLAAS PUUL*”, kas iepērk apmēram 30 000 tonnu brūno garneļu gadā. Šķiet, ka pārstrādātājiem brūnās garneles ir pelņu nesošas.

Brūnās garneles 14 dienas tiek transportētas uz Maroku, kur tās tiek lobītas. Lai produkcija ilgāk saglabātos svaiga, bagātīgi tiek izmantoti konservanti (benzolskābe, pīlādžskābe).

Lielākais patēriņa tirgus ir Beļģija (vairāk nekā puse no kopējā ES brūno garneļu tirgus); tai seko Nīderlande un Vācija. Vairāk nekā 90 % tirgus veido lobītās garneles. Galvenais nelobīto garneļu tirgus ir Francija, kurai seko Beļģija.

Secinājumi

Pēdējos mēnešos **situācija brūno garneļu tirgū ir acīmredzami pasliktinājusies**. Zemā zivju (jūrasmeļu, jūras zeltplekstu, mencu, bušu, ...) izsoles cena ir pamudinājusi zvejniekus zvejojot garneles, nevis zivis, tādējādi radot garneļu pārprodukciju un zemas cenas, turklāt šiem zvejniekiem, kuriem ir licences gan garneļu, gan zivju zvejošanai, ir lielāka nozvejas jauda. Daži pasākumi (pārstrādātāju ražotāju blokādes) 2010. gadā liecināja, ka zvejnieki ir noraizējušies par pārstrādātāju ietekmi. TKO instrumenti nav ļāvuši novērst situācijas pasliktināšanos, un cenas, ko zvejniekiem maksāja 2011. gada sākumā, padarījušas **lielāko daļu garneļu zvejas kuģu par nerentabliem**.

Pārprodukcija negatīvi ietekmē arī gala produkcijas kvalitāti: brūnās garneles lielos daudzumos tiek sasaldētas un pēc tam atsaldētas un sajauktas ar svaigajām garneļēm.

TKO izmantošanai ir ļoti neliela ietekme uz brūno garneļu tirgu.

Cenu režīms (orientējošā cena, atpiršanas cena) nenovērsa strauju cenu samazināšanos 2010. gada beigās un 2011. gada sākumā.

Brūno garneļu zvejniecībā iesaistītās ražotāju organizācijas ir reti izmantojušas izņemšanas instrumentu, un to pārsvarā ir darījušas tikai Dānijas ražotāju organizācijas. ES līmenī 2009. gadā tika izņemti 0,66 % krastā izkrautā loma.

Regulas, ar ko ievieš un nosaka autonomu Kopienas tarifu kvotu pārraudzību dziļjūras garneļēm (20 000 t/gadā 0 %), nav ietekmējušas brūno garneļu zvejniecības nozari, jo tirgus segmenti attiecībā uz *pandalus* un *crangon* sugas garneļēm ir samērā neatkarīgi.

Brūno garneļu zvejnieku organizāciju proporcija ir samērā augsta (88 % ES līmenī), tomēr ražotāju organizāciju starpā valdošā nevienprātība (gan Vācijā, gan Nīderlandē) un *NMa* bažas būtiski ierobežo ražotāju organizāciju darbību.

Mazumtirdzniecības posmā brūnās garneles mazā iepakojumā sasniedz tādu cenas līmeni, kas padara **pārstrādāšanu un mazumtirdzniecību par ienesīgu**. Brūno garneļu pārstrāde lielākajiem pārstrādātājiem veido no 25 līdz 30 % no kopējā apjoma, pārējo daļu galvenokārt veido tropisko garneļu pārstrāde, bet brūnās garneles ir produkts, ka šiem pārstrādātājiem sniedz lielākas peļņas iespējas.

Brūno garneļu krājumu stāvoklis joprojām ir labs, kā to atzinušas NVO, kas kritizē piezveju un grunti skarošas zvejas metodes. Pēdējos gados sasniegtais nozvejas līmenis (ap 35 000 t) krājumus neapdraud.

Galvenie ekonomikas krīzes pārvarēšanas risinājumi, ko apsvērušas zvejnieku organizācijas, ir *MSC* sertificēšana un kopējās pieļaujamās nozvejas un kvotu sistēma.

Trijās minētajās dalībvalstīs tiek izstrādāti pārvaldības plāni, bet, ņemot vērā, ka visiem zvejniekiem vai vismaz vairumam no tiem jāievēro līdzīgas programmas, tirgū nenotiks produkcijas diferenciacija, un tādējādi ar marķējumu saistītais cenu pieaugums ir apšaubāms. Tomēr marķējumam jānodrošina piekļuve tirgum ilgākā

laikposmā, jo lielākie mazumtirgotāji īsākā/vidējā laikposmā plāno svītrot no saraksta zivsaimniecības produktus, kuriem nav MSC sertifikāta. Nīderlandē licenču garneļu zvejai atjaunošana, ko veic ministrija, būs saistīta ar MSC sertifikāta esamību.

Samazinot floti par 25 %, būtu viegli nozvejojot tādu pašu garneļu daudzumu.

Ieteikumi

Brāķēto brūno garneļu daudzumu var samazināt, izmantojot vairākas metodes:

- pielāgojot linuma acu izmēru brūno garneļu komerciālajam lielumam, t.i., padarot ievērojami lielāku par likumīgi pieļaujamajiem 16 mm, iespējams, no 22 līdz 24 mm;
- aizvietojo tradīcionālo rombveida acu linumu ar kvadrātveida acu linumu āmja daļā.
Kvadrātveida acu linums samazina mazo ieapažo zivju (jūras grunduļu, mencveidīgo, salaku, ...) piezveju un var palīdzēt skaitliski samazināt mazo jūras mēļu iepīšanos rombveida acu linumā;
- vairumā gadījumu izmantojot sietveida tīklus (ar nelieliem izņēmumiem vai bez izņēmumiem);
- uzlabojot brāķētā loma izdzīvošanu;
- izvairoties no sekliem ūdeņiem (piemēram, 0 – 3 m);
- samazinot nozveju no jūnija līdz augustam.

Kopējās pieļaujamās nozvejas jautājums tiek apspriests zvejnieku un ražotāju organizāciju starpā, un tas **jāizskata padziļinātāk**. Mēs īpaši iesakām sīki izpētīt sociālās un ekonomiskās sekas.

Nozares ekonomiskās grūtības ir saistītas ar zvejniekiem maksātās cenas līmeni, kas pēdējā laikā neļauj gūt peļņu no garneļu zvejniecības, un ar flotes lielumu, kas uzskatāms par pārāk lielu, it īpaši Nīderlandē, kur vairumam zvejas zonu jāatbilst „Natura 2000” principiem. **Samazinot floti par 25 %**, pārdošanas sākumcena, lai sasniegtu zvejniecības rentabilitātes līmeni, būtu par 43 eirocentiem zemāka.

Joprojām vajadzīgi uzlabojumi attiecībā uz nozvejoto **garneļu kvalitāti** (higiēna uz kuģa, pagatavošanas laika optimizācija, pārtikas tauku izmantošana, ...), un vadošais pārstrādātājs ir sācis maksāt cenu, kas saistīta ar kvalitāti (ar 0,50 EUR/kg piemaksu par labāko kvalitāti). Labs veids, kā nodrošināt labākas cenas, būtu **vienkāršu rīcības kodeksu izstrādāšana attiecībā uz zvejniekiem**.

Pašreizējās MSC sertifikācijas procedūras jāpabeidz 2011. gadā vai 2012. gada sākumā, un tām jānodrošina nozarei pakārtotie dalībnieki.